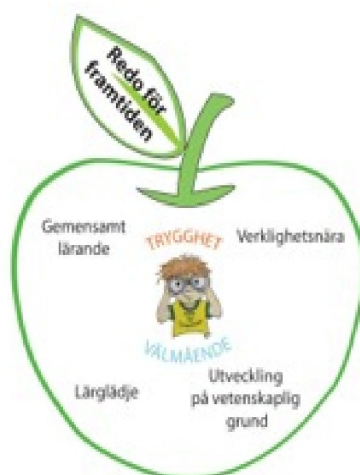

FALKENBERG

Hitta det här

Apelskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

Verksamhetsformer som omfattas av planen: Årskurs 6 - 9
Läsår: 2016/2017

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Årskurs 6 - 9

Ansvariga för planen

Ansvarig: Bodil Samuelsson, rektor

Telefon: 0346 - 88 53 13

E-post: bodil.samuelsson@falkenberg.se

Apelskolans trygghetsgrupp

Lars-Erik Brattström, Pedagog Alfa

Louise Klintefjord, Pedagog Beta

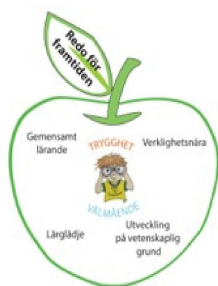
Malin Leskoviku, Pedagog Gamma

Hanna Andersson, Elevcoach

Maja Parck, Skolkurator

Linnea Svensson, skolkurator

Vår vision

Planen gäller från

2016-11-23

Planen gäller till

2017-11-23

Läsår

2016/2017

Elevernas delaktighet

Eleverna har, under vårterminen 2016, gjort en enkät utifrån diskriminering, trakasserier och kränkningar. Elever har intervjuats. Det har varit två från varje årskurs som intervjuats. Apelskolans elevråd har fått ta del av kartläggningen och personalens förslag på åtgärder samt ge egna förslag på åtgärder utifrån vad kartläggningen visat.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Elevernas vårdnadshavare/godman har fått möjlighet att svara på en enkät som lagts ut på unikum. Enkäten har varit lik den som elever och personal fått svara på. Svarefrekvensen har varit låg.

Personalens delaktighet

Personal på skolan har fått fylla i en enkät under vårterminen 2016 som var riktad till skolpersonalen. Under höstterminen 2016 har personalen fått ta del av vad kartläggningen visat. Personalen delades in i grupper. Varje grupp fick lämna förslag på förebyggande åtgärder. Tillsammans valde vi ut vilka åtgärder som skulle gälla under året.

Förankring av planen

- Information till all personal på arbetsplatsträff.
- Information om vårt främjande och förebyggande arbete på ett arbetslagsmöte.
- Information till samtliga elever vid läsårsstart och i november då ny plan fastställs.
- Information till vårdnadshavare på läsårets första föräldramöte.
- Planen läggs ut på Apelskolans hemsida.
- Information på Unikum om ny gällande plan och var den går att hitta.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

De som står som ansvariga för de olika insatserna har fått göra en utvärdering på valfritt sätt och lämnat in till trygghetsgruppen. Trygghetsgruppen har också utvärderat insatserna.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Trygghetsgruppen och personal som stod ansvariga för insatserna.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Under året arbetade vi för att genomföra de här främjande insatserna:

- Rastaktiviteter
- Hbtq-material
- Tid på APT
- Utemiljö
- Gemensamma aktiviteter
- Trygghetsgrupp

De här målen hade vi med våra främjande insatser:

- Att skapa en mötesplats över gränser vad gäller kön, klass och ålder.
- Skapa trivsel och trygghet på Apelskolan
- Skapa en meningsfull och attraktiv miljö utomhus.
- Kunskapen och delaktigheten hos elever och personal i likabehandlingsfrågor ska öka på Apelskolan.
- Att eleverna lätt ska få tillgång till information om HBTQ-frågor, utan att fråga efter den.

Det har varit svårt att utvärdera i år på det sätt som varit tänkt. Detta beror på att de som har ansvarat för vissa främjande insatser inte längre arbetar kvar på Apelskolan och det har saknats kunskap av oss andra för att kunna göra en rättvis utvärdering.

Den främjande insats kring Hbtq-material, har vi genomfört på det sätt som var tänkt. Rastaktiviteter har även utförts på det sätt vi planerat. Bland annat har vi haft fotoklubb, pysselverkstad och biljardturneringar. Eleverna har uttryckt en positiv syn på aktiviteterna när vi utvärderat resultaten. När vi pratar om pysselverkstaden nämner de bland annat en lugnare miljö och möjlighet till andra aktiviteter som inte är pingis och biljard. Vi ser även att biljardturneringen skapar gemenskap på skolan där gränser mellan olikheter suddas ut.

Elevrådet hade även en främjande insats som benämndes "Gemensamma aktiviteter". Elevrådet kom med många idéer men hade svårt att få till dem. Dels stoppades dem av organisatoriska orsaker såsom tid och plats. Men också för att det inte fanns någon vuxen som hade huvudansvaret för elevrådet och drev de frågorna framåt.

"Tid på APT" för att belysa vårt likabehandlingsarbete har inte fungerat fullt ut. Det har varit andra frågor som varit mer prioriterade.

Trygghetsgruppen har fungerat till viss del. Vi hade en person från varje arbetslag representerat i trygghetsgruppen för att kunna nå ut till arbetslagen med information samt få ett fungerande likabehandlingsarbete över hela skolan. Dock har det varit svårt att få till mötestider då alla representanter från trygghetsgruppen har kunnat medverka. Den övergripande likabehandlingsgruppen, även kallad nyckelknippan, har dock varit ett bra forum att ta hjälp av varandra i vårt likabehandlingsarbete och kommer fortsätta även under kommande läsår.

Under året skulle vi genomföra de här förebyggande insatserna:

- Integration
- Förenklad dokumentation
- Fadderutbildning
- Näthat
- Rastvaktsschema
- Lektionsmaterial Likabehandling
- Lathund Apelskolans Likabehandlingsarbete
- Utredning, åtgärd och uppföljning

Målen med insatserna var:

- Alla skall veta vad deras uppgift är så att mottagandet blir så bra som möjligt för våra nya elever.
- Att alla nyinflyttade elever ska få ett bra mottagande och därmed motverka utanförskap.
- Att behandla varandra väl på nätet.
- Alla elever ska få kunskap om diskrimineringsgrunderna och vårt likabehandlingsarbete.
- Att elever ska kunna känna sig trygga på skolan.
- Dokumentationsformulären ska vara lättförståeliga så att vårt arbete vid akuta situationer blir effektivt.
- Anställa en person för att utveckla vårt arbete kring utredning, åtgärd och uppföljning. Samt stötta upp pedagoger när det är ett likabehandlingsärende där elever är inblandade från flera olika klasser.
- Att elever och vårdnadshavare/godman ska få kunskap om Apelskolans likabehandlingsarbete och därmed känna trygghet i hur vi arbetar.

I början av förra läsåret hade vi stora ambitioner att skapa ett bättre klimat på Apelskolan. Vi hade även ambitioner att vårt likabehandlingsarbete skulle genomsyra hela verksamheten och att alla skulle ha god kännedom om såväl dokumentation som arbetets gång. I och med det skapade vi gemensamt flera åtgärder efter vad kartläggningen visat.

Precis som de främjande insatserna blir vissa insatser svåra att utvärdera på tänkt sätt på grund av att ansvariga personer slutat samt att trygghetsgruppen inte fungerat ultimat. Exempelvis "Integration" där en lathund för mottagandet av ny elev har gjorts. Lathunden finns och är en del i Apelskolans Elevhälsoplanen. Men utvärderingen har inte gjorts hur den används i organisationen då personen som var ansvarig har slutat och ingen annan har tagit vid det arbetet. En annan insats "Lektionsmaterial

likabehandling” utfördes enligt plan, men utvärderades inte efteråt då personen som ansvarade för insatsen slutat. Material togs fram där mentorerna på mentorstiden diskuterade en diskrimineringsgrund i taget. Det vi dock kan utläsa i enkäterna som eleverna fick fylla i vid årets slut är att eleverna tycker att personal på Apelskolan är bra på att förklara diskrimineringsgrunderna. Vi kan då tolka det som att den här insatsen fick positiva resultat i hur vi nådde fram till eleverna. Målet av att alla elever ska få kunskap om diskrimineringsgrunderna och vårt likabehandlingsarbete kan vi till viss del säga har uppnåtts.

Målet “att behandla varandra väl på nätet” har vi arbetat intensivt med. Under hösten 2016 anlidade vi Lajks, som arbetar med hur vi behandlar varandra på nätet. De höll i tre olika föreläsningar där en var endast för elever, en för personal och en för föräldrarna. Skolans personal arbetade intensivt med diskrimineringsgrunderna på lektionstid där vi lyfte nätet som ett forum för kränkningar och diskrimineringar. Skolan stängde av appar, exempelvis ASK så de inte gick att använda på skolan område. En enkät utformades för att ta reda på vilka effekter arbetet mot näthat har fått. Utvärderingen visade att eleverna var nöjda med föreläsningarna och ansåg att de fått bra information om hur de skall vara mot varandra när använder nätet. Vi ser även att antalet kränkningar som utförs digitalt har minskat drastiskt.

Målet att “Dokumentationsformulären ska vara lättförståeliga så att vårt arbete vid akuta situationer blir effektivt” har uppnåtts men inte som det var tänkt från början. Då Falkenbergs kommun från centralt håll arbetade med att ta fram en förenklad dokumentationsmall avvaktade vi med att utforma en egen. Resultatet blev att mallen som Falkenbergs kommun skapade är tagen på Apelskolan och vi jobbar aktivt utifrån den i dagsläget. Personalen på skolan upplever att det har blivit enklare och effektivare att arbeta utifrån den nya arbetsgången.

Målet att anställa en person som skulle utveckla arbetet med utredning, åtgärd och uppföljning har uppnåtts. I dagsläget arbetar en person som stöd för pedagogerna i likabehandlingsfrågor två dagar i veckan. Personalen upplever ett positivt stöd i arbetsgången med likabehandlingsfrågorna.

Tyvärr blev tre tänkta insatser inte genomförda. Det var svårt att hitta mötestider för planering av insatser, svårt att hitta engagemang då skolan stod inför uppbyggnad av nya arbetslag och rutiner. Insatsen “Rastvaktsschema” kunde inte utföras då personal och ledning inte kunde enas om ett bra schema som skulle funka i praktiken. Även målet “att elever och vårdnadshavare/godman ska få kunskap om Apelskolans likabehandlingsarbete och därmed känna trygghet i hur vi arbetar” har inte utförts. Samt “Fadderutbildning” då det blev bortprioriterat när personer som ansvarade för insatsen fick andra arbetsuppgifter och tid fanns inte för att planera ett bra system. tanken var att besöka en annan skola som infört faddersystem för att hämta tips och idéer. Vi ser fortfarande ett behov av ett faddersystem för att snabbare bli integrerad i klassen och skolan. Därför kommer den bli en åtgärd i årets plan.

Årets plan ska utvärderas senast

2017-09-30

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Den som är uppsatt som ansvarig på förebyggande eller främjande insats ansvarar för att utvärderingen blir gjord i samråd med trygghetsgruppen. Utvärdering ska också ske via en enkät som delas ut både till elever och deras vårdnadshavare/god man.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Bodil Samuelsson

Främjande insatser

Namn:

Elevcafé

Områden som berörs av insatsen:

Kränkande behandling, Sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Vara en plats där alla elever har möjlighet att umgås. Motverka utanförskap. Främja en trygg miljö.

Elever i årskurs nio och åtta kommer stå i caféet två och två där mentorerna ansvarar för indelningen.

Ska följas upp med elevintervjuer.

Insats:

Elevcoach ska i samråd med elever skapa ett café som drivs av elever. Det kommer anordnas rastaktiviteter under året.

Ansvarig:

Per-Arne Berg

Datum när det ska vara klart

170116

Namn:

Tid på APT

Områden som berörs av insatsen:

Kränkande behandling, sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Att få all personal delaktig i vårt likabehandlingsarbete.

I maj månad ska vi tillsammans på ett APT utvärdera tiden som avsätts på våra APT.

Insats

Tid ska avsättas på varje APT där vi kollegialt ska lyfta och belysa hur det går med vårt likabehandlingsarbete. Ge varandra tips och hålla vår plan och vårt främjande arbete levande.

Ansvarig

Bodil Samuelsson

Datum när det ska vara klart:

170531

Namn:

Utemiljön

Områden som berörs av insatsen:

Kränkande behandling, sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Att skapa meningsfull och attraktiv miljö utomhus.

Uppföljning ska ske via dialaog mellan trygghetsgruppen och elevrådet.

Insats:

Elevrådet ska fram till 161218 arbeta fram förslag på hur utemiljön på skolgården kan förbättras. Bodil Samuelsson, rektor, ska sedan fatta beslut på vilka förslag som går att genomföra. De förslag som det har fattas beslut om ska sedan genomföras.

Ansvarig:

Elevrådet och Bodil Samuelsson

Datum när det ska vara klart:

170611

Namn:

Gemensamma aktiviteter

Områden som berörs av insatsen:

Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Främja trivsel och trygghet.

Insatsen kommer att följas upp i dialog mellan elevråd och trygghetsgrupp.

Insats:

Elevrådet ska i samråd med sina klasser genomföra olika aktiviteter under året som främjar trivsel och trygghet.

Ansvarig:

Elevrådet, Robin Bylander och Trygghetsgruppen

Datum när det ska vara klart:

171118

Namn:

Trygghetsgrupp

Områden som berörs av insatsen:

Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Främja trivsel och trygghet.

Uppföljning kommer ske vi en gemensam utvärdering i trygghetsgruppen.

Insats:

Trygghetsgruppen ska träffas 1 gång i månaden på fasta tider. Leda likabehandlingsarbetet på skolan framåt.

Ansvarig:

Bodil Samuelsson och Linnea Svensson

Datum när det ska vara klart:

161216

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Vi har valt att använda oss av en digital enkät till samtliga såväl elever, personal och vårdnadshavare Vi har även analyserat likabehandlingsärenden. Det genomfördes också en djupare intervju med elevrepresentanter från samtliga klasser i åk 7-9.

Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, sexuella trakasserier, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Hur eleverna har involverats i kartläggningen

Alla elever har fått fylla i en enkät med frågor utifrån, kränkande behandling, sexuella trakasserier, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Utvalda elever från samtliga klasser i åk 7-9 deltog i en intervju gällande ovanstående frågor. Elevrådet har fått ta del av vad kartläggningen visat och gett förslag på åtgärder.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

Personal har fått möjlighet att fylla i samma enkät som våra elever. De har sedan fått ta del av resultat och analys för att kunna föreslå åtgärder.

Resultat och analys

Diskriminering och trakasserier på grund av religion eller annan trosuppfattning

Av enkätundersökning och djupintervjuer med elever på skolan ser vi att de som svarat ibland blandar ihop religion eller annan trosuppfattning med etnicitet. Att de ofta kopplar ihop detta med våra nyanlända elever och beskriver att om en kommer från ett annat land så hamnar en lätt utanför. De kan dock även i djupintervju beskriva hur det exempelvis förekommit kommentarer om de som burit slöja som kan lyda

- “..Kolla påskkärringar.”

Eller att någon försökt dra av en elevs slöja. I enkätsvaren beskriver eleverna hur religiösa ord kan användas som skällsord. Majoriteten av eleverna har svarat att de ej vet om någon blivit illa behandlade på grund av sin religiösa tro det senaste läsåret. De som ändå har svarat i enkät-undersökningen att detta förekommer har svarat att det är främst i skolcaféet och uppehållsrum som det är förekommande med illa behandlade på grund av sin religiösa uppfattning.

Personalen som har svarat tar upp exempel på hur elever kan prata om koranen som en “löjlig bok” eller att de kan ifrågasätta att nyanlända ska vara med på lektionen. Oftast

tycker sig pedagogerna, liksom eleverna, höra kommentarer eller rasistiska tilltal i uppehållsrum eller skolcafé.

Föräldraenkäten visar att majoriteten av de personer som svarat har svarat "nej" på frågan "Vet du någon som blivit illa behandlad på Apelskolan på grund av sin religiösa tro det senaste läsåret?". En liten del har svarat "vet ej" och ingen har svarat "ja". Det kan dock nämnas att det enbart varit 13 personer som svarat på enkät-undersökningen, vilket är ett mycket lågt deltagande.

Det är uppenbart att det finns en okunskap kring diskrimineringsgrunden ovan och en osäkerhet hur vi bemöter människor med andra religionsuppfattningar. Exempelvis bara för att någon kommer från ett annat land så är det inte kopplat med att hen har en annan religion eller är troende. Skolan behöver arbeta med integration och språkbruk på skolan.

Diskriminering och trakasserier på grund av kön.

Många elever svarar i enkäten att de blir olika behandlade utav lärarna beroende av kön. "De blir inte illa behandlade. Men de blir behandlade olika" är ett vanligt svar i elevenkäten.

- "I vissa klasser upplevs det som att lärarna enbart väljer killar till att svara på en fråga eller göra en uppgift. Tjejerna påpekas att de är lite mer osäkra än killarna."
- "Killar och tjejer blir inte lika behandlade på skolan. Det är typ aldrig några tjejer som får skäll. Om en tjej gör något så bryr sig lärarna, men om en kille gör samma sak så får alltid killen mer skäll än tjejen".
- "Killarna trycker, 90% av fallen, ner tjejer av olika anledningar.

Det verkar som att det sker över hela skolan när vi frågar var det händer. Det kartläggningen visar är att eleverna har svårt att hitta exempel. Enklast hittas exempel på idrotten. Speciellt beskriver ett par tjejer i de högre årskurserna att de kan uppleva att de blir diskriminerade under idrotten.

- "Killar säger att dom är bättre än tjejer".
- "Killar säger att tjejer suger".

Vissa killar svarar att de tycker det är skönt att vara med kompisarna på idrotten och att det inte har så mycket med vilket kön de tillhör. Eleverna tycker att lärarna inte medvetet delar in eleverna i lag utifrån kön. Lärarna försöker sträva efter att få mer jämna lag. Någon kille upplevde det som att det är enklare att avstå idrotten då han inte ville förstöra för sitt lag.

I kartläggningen framkommer det att majoriteten av de vuxna inte ser att elever diskrimineras på grund av kön. De som har svarat ja, att det förekommer, trycker mycket på att elever kränker elever med kommentarer eller olika härskartekniker. I föräldraenkäten så är det en person som har berättat att dess barn har blivit illa behandlat på grund av sitt kön. "Den killen tror att min dotter är lätt att mobba, på

grund av att hon är tjej. De har slagit med varandra, kallat henne hora på nätet och sista gången försökte han spotta på henne..”

Kanske är det just ordet ”illa behandlad” som gör att de vuxna inte upplever att det förekommer. Finns det en grund i det som eleverna säger att ”De blir inte illa behandlade. De blir behandlade olika”. Utifrån den här informationen behöver skolans personal tid att sätta sig in i vad det finns för förväntningar och normer som gör att elever känner att de på grund av sitt kön behandlas olika.

Diskriminering och trakasserier på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck.

Utifrån elevernas enkätkommentarer kan det utläsas att majoriteten tolkat det som att det handlar om att passa in vad gäller kläd- eller hårstil i allmänhet snarare än könsöverskridande identitet.

- “T.ex när vissa killar inte fixar sitt hår som andra eller inte har samma typ av kläder”

En kille uttrycker att han hade tyckt det skulle vara okej att en kille kom till skolan i kjol. Men att det hade skapat många frågor kring det. Acceptansen hade kommit först när han hade fått det förklarad varför den killen ville ha kjol.

Det har bara framkommit ett exempel från personalen där de beskriver hur elever kan fara illa utav att “...vi könsbenämner i grupp eller nämner kön på något sätt istället för namn”. En förälder uttrycker “Man får inte vara sig själv”. I övrigt har personal eller föräldrar inte uppmärksammat exempel som är kopplat till könsöverskridande identitet eller uttryck. Det vi kan utläsa i våra djupare intervjuer är att eleverna inte vet vad som menas med könsöverskridande identitet eller uttryck. De vill ha exempel för att förstå vad det innebär. Vi behöver öka kunskapen kring den här diskrimineringsgrunden för att få ett mer accepterat klimat på skolan.

Diskriminering och trakasserier på grund av sexuell läggning.

I elevenkäterna kan vi utläsa att ordet bög florerar som skällsord. Eleverna reflekterar i djupintervjuerna om att det skulle vara helt okej om deras kompis skulle vara exempelvis homosexuell. Bög är enligt dem mer ett uttryck som florerar som skällsord inte att det skulle visa på att de inte accepterar att elever exempelvis är homosexuella. Dock vet de ingen på skolan som har en annan sexuell läggning.

- “Det är nog ingen som har kommit ut med en annan sexuell läggning. Det finns mycket skällsord, mest som bög. Det är inte ok för två killar på skolan att krama varandra utan då skulle det direkt komma kommentarer som fan va bög du är.”
- Tror man undviker att påpeka sin sexuella läggning. Skällsord som bög och så florerar ofta, vi kan också göra det ibland. Det kommer liksom spontant utan att man tänker på det.”
- “Använder exempelvis bög som skällsord.”

- ...” Jag själv som inte är heterosexuell har hört väldigt mycket allmänt prat med bög dit och bög dit. Jag vet inte inte om detta kan kallas för illa behandling, men det sårar. “

Även personal har påpekat att “Ord som bög yttras vilket kan tas illa upp av berörda.” Ingen av föräldrarna har uppmärksammat någon diskriminering på grund av sexuell läggning.

Frågan uppstår om en elev skulle våga vara offentlig med en annan sexuell läggning än normen på skolan? Skapar vi en norm när vi använder ordet “Bög” som ett skällsord. Kan det tolkas av elever med annan sexuell läggning än normen som att det är fult att vara “bög”. En annan reflektion som väcker tankar är att det nämns att det inte skulle vara okej att killar kramas. Då skulle det direkt påpekas att de betar sig som de var bögar i en negativ framtoning. Det nämns heller inget om att ord som flata eller lesbisk förekommer som skällsord. Är det mer accepterat om elever är homosexuell och identifierar sig som tjej?

Uppenbart är att det behövs jobba med språkbruket på skolan. När elever använder ordet bög som skällsord kan det skapa en intolerans för olikheter och en otrygghet i att våga uttrycka en annan sexualitet än normen.

Diskriminering och trakasserier på grund av funktionsnedsättning.

I enkätundersökningen har en stor andel svarat att de ej anser att någon blir illa behandlad på Apelskolan på grund av något funktionshinder. De som svarat har dock nämnt att det kan finnas elever som retas exempelvis genom att provocera någon som kanske har svårare att hantera sin ilska, så som exempelvis elever med diagnosen ADHD. Vid djupintervju lyfts detta exempel:

- “Folk som har ett funktionshinder blir lite extra utsatta, det är roligt att testa personer med ADHD. Det händer helt enkelt att man blir illa behandlad om man har något funktionshinder.”

Utifrån enkäterna så bekräftar personalgruppen den bild eleverna ger att det förekommer att eleverna retar upp personer de vet har ADHD för att se reaktionerna. Personal tillägger även att de kan komma kommentarer som:

- “Du är ett typiskt ADHD-barn.”

I föräldraenkäten fortsätter bilden av att de med diagnosen ADHD är utsatta i skolan. En förälder beskriver att hen anser att de som har diagnosen ADHD blir klassade som idioter som ses som mindre bra personer.

Utifrån materialet vi samlat in ser vi ett behov att arbeta med det bemötande personer med funktionsnedsättning får i skolan.

Diskriminering och trakasserier på grund av etnisk tillhörighet.

Det blir tydligt i svaren från våra elever i alla årskurser att vi måste arbeta mycket med likabehandling för elever med utländsk bakgrund. Här är några exempel vad våra elever nämner:

- "till exempel på gruppuppgifter så blir hen inte inte jätteglad om hen hamnar med en utländsk."
- "Folk säger neger osv"
- "Man pratar om nyanlända som dom. Folk kan kommentera hur dom luktar, eller vad de har på sig".
- "Vi är inte så bra på att ta emot nyanlända i skolan tycker jag."

Elever beskriver att detta händer främst i klassrummen, uppehållsrum samt matsal.

Personal beskriver också att elever kan bli utfrysade, ingen pratar med dem, eller vågar prata med dem. Personal tar också upp att det finns personal med en viss attityd där de inte behandlar nyanlända elever på samma sätt som de andra eleverna. Det kan gälla tex vid frånvaro eller utvecklingsamtal. Exempel som nämns:

- "Allmänt känns det ofta som att det är vi - och dom på skolan. Många känner sig utanför och dras till varandra. Ofta när eleverna är frånvarande så är det ingen som ringer och kollar var de är!"
- "Personal är dåligt inkluderade i arbetslagen, får eller tar inte del av information gällande tex idrottsdagar, utflykter, simskola osv.."

Av de föräldrar som svarat på enkäten svarar majoritet att de ej vet någon som blivit illa behandlad på grund av sin etnicitet. De som svarar ja lyfter exempel som:

- "De blir kallade blatte eller nigger eller allt möjligt."
- "Invandrabarn vågar inte närma sig svenska barn för att de blir rädda för att bli utfrysade, mobbade och att de inte skulle bli förstådda."

Utifrån den data som samlats in gällande diskriminering på grund av utländsk bakgrund, ser vi ett stort behov för skolan att arbeta med integration och värdegrunden i skolans arena. Vuxna och barn beskriver hur det förekommer verbala kränkningar i skolan. Det beskrivs även en allmän känsla av segregation gentemot såväl elever som lärare med utländsk bakgrund.

Diskriminering och trakasserier på grund av ålder

Majoritet av de elever som svarat på enkäten anser ej att någon blir illa behandlad på grund av sin ålder på skolan. De som svarat ja beskriver dock hur sexor blir retade för att de är små. De lyfter exempel som:

- "Några från mitt kompisgäng skulle gå från slöjden tror jag det va. Några nior kom och då sa de: här kommer de små dvärgarna. Eftersom vi går i sexan och de nian så kallar de oss för dvärgar."

Eleverna i djupintervju beskriver en allmän otrygghet att komma som sexa. Att det kan vara lite oroligt för dem. De äldre eleverna anser dock att det blivit mycket bättre de senaste åren och att det inte upplevs lika "roligt" att reta sexorna längre.

Personal kan inte ge något exempel på att någon skulle bli illa behandlad på grund av denna diskrimineringsgrund. Ingen har svarat "ja" på frågan om man upplever att någon blir illa behandlad på grund av sin ålder.

Föräldrar upplever inte heller att någon blir illa behandlad på grund av sin ålder på Apelskolan. Ingen har svarat "ja" på frågan och därav heller ej kunnat ge något exempel på detta.

Att komma ny till en skola upplevs som något eleverna tycker är påfrestande och känns otryggt. Det är därför viktigt att skolan ser till att ha ett varmt mottagande så att alla snabbt känner sig inkluderade. De äldre eleverna upplever att detta blivit bättre de senaste åren.

Sexuella trakasserier

Elever från olika åldersgrupper beskriver att ordet "hora" förekommer samt att det förekommer vissa fysiska sexuella trakasserier.

- "Skriker hora och massa sånt när man går förbi.."
- "Onödiga sexistiska kommentarer."
- "Folk trakasserar genom obehagliga blickar och liknande".
- "Någon har dragit ut min kompis till skogen och börjat tafsa på henne."
- "Det är sånt man ser lite här och var"

Personalkäten visar på samma saker som elevernas. Det är främst killar som yttrar sexuella trakasserier muntligt gentemot tjejer och att elever tafsar andra elever på rumpan.

En vårdnadshavare beskriver:

"Tjejerna blir kallade för hora, luder, slyna, fitta. Elever (killar) knäpper upp tjejernas bh genom tröjan. Otrevlige kommentarer i största allmänhet. Oftast tar inte lärare detta på allvar, får ofta höra att pojkar är såna av lärarna. Detta är inte okej."

Enkäterna beskriver att det sker överallt på skolan. De områdena som sticker ut är skolgården, matsalen och uppehållsrummen där flest upplever att det förekommer.

Det är uppenbart att det förekommer sexuella trakasserier på Apelskolan. Frågor som uppstår är ifall elever och personal vet gränser för vad som är brottsligt i den här frågan eller inte. Exempelvis är det okej att "tafsa" på någons annans rumpa eller är det ett brott. Återigen kommer kopplingar till ordet språkbruk. Det finns uppenbarliga brister i hur vi samtal med varandra. Vad är våra gränser för verbala sexuella kommentarer?

Övriga kränkningar

När det handlar om övriga kränkningar så ger elever i alla årskurser exempel på vad det kan vara.

- "Kallar han tjock visar fula bilder som dom säger är han"
- "Ibland tror vi att man kan tycka att det är obehagligt att gå själv genom skolan."
- "Det kan vara obekvämt att gå till exempel biljardbordet om det är många äldre elever som är där och spelar."
- "Det kan bli stökigt när det är kö till kafét och det upplevs som jobbigt och förvirrande."
- "Vid mopederna kan det nog vara lite jobbigt att gå förbi själv, man kan medvetet parkera sin moped på ett annat ställe för det känns otryggt att ställa dem på mopedparkeringen."
- "Gamma är väldigt trångt så det är lättare att det blir bråk där."

Personal ger bland annat följande exempel på övriga kränkningar i enkäterna:

- "Exkludering/uteslutning."
- "Hot om att slå någon."
- "Utfrysning i klassen. Elever som inte har någon att var med."

Föräldrarna lyfter följande exempel på övriga kränkningar som de upplever förekommer på skolan.

- "Kränkningar-mobbing"
- "Med fula trakasserande ord och uttryck. Uteslutning från gruppen m.m. (Av andra elever) Andra som blir illa behandlade är de elever som vill lära sig något men som går i klasser som saknar ordning och arbetsro. Som tur är går vårt barn inte i en sådan klass men jag känner till flera andra som har otur att göra det."
- "Får lida för vad äldre syskon har påstått göra på skolan av både lärare och andra elever. Elev blir hotad med stryk av annan elev mm."
- "Elever som retat andra elever."

Finns det platser på skolan som eleverna upplever otrygga?

Elever i årskurs 8 och 9 beskriver i djupintervjuerna att vid mopedparkeringen kan det vara jobbigt att gå förbi själv. Vissa elever parkerar sina mopeder på en annan plats för de känner ett obehag och otrygghet att ställa sina mopeder där de är anvisade att parkera. Det står folk där även om de inte har en moped.

Eleverna i årskurs 8 och 9 beskriver att uppehållsrummet i gamma är trångt och det är lätt att det uppstår bråk där. De tycker att Alfa känns tryggast då det där är mest rymligt och högt i tak. Har man sin hemvist i gamma så försöker man hålla sig därifrån på rasterna.

Omklädningsrummen i idrottshallen kan upplevas otryggt. Eleverna poängterar där att det beror vilken klass man går i. Har klassen ett bra klimat så är det inte ett problem.

I Skolkaféet upplever elever att det kan bli stökigt och obehagligt när de står i kön till caféet. Det finns ingen lugn plats i caféet. Eleverna i årskurs 7 poängterar att det finns en rädsla att vara i caféet då det händer mycket och det är högljutt.

Eleverna beskriver att de ser inte personal i uppehållsrum och på skolgården.

Hur skolan kan bli bättre på likabehandlingsarbete?

Vårdnadshavarnas förslag:

- “Kanske hårdare straff till elever som är mobbare. Som dem förstår att det är allvar.(...) Föräldrarna måste bli kallade till ett möte med deras barn som han/hon gjorde illa. Inte bara mentorer som skall lösa allt. Mer vuxna som vaktar barnen när de har rast. Det händer ofta när de inte är på plats där ingen kan se och säga att de måste sluta.”
- “Agera mer och inte vara så rädda för att ta tag i problemen. Sluta låta föräldrarna styra skolan.”

Personalen upplever att de är väl insatta i likabehandlingsplanen och hur de skall reagera när någon blivit utsatt för kränkande behandling. De flesta anser att de följer dokumentationsflödet vid kränkning. De upplever dock att det är svårt att få tid till att dokumentera. Som någon beskriver:

- “I de fall jag inte utfört det som är mig ålagt har det handlat om hög arbetsbelastning vid tillfället. Vidare kan jag tycka att dokumentmallarna ibland är något trubbiga.”

Personal upplever även att det kan vara svårt att hinna med de åtgärderna som är bestämda kring kränkingsärendet. Det kan till exempel handla om en dispyt mellan två elever som behöver medling samma dag eller vid tillfället. Det verkar även vara så att personalen upplever att det är svårt att bedöma om det är en kränkning eller inte.

Det som framkommer tydligt i personalenkäten är att vi behöver alla bli mer delaktiga i likabehandlingsarbetet. Arbeta med det kontinuerligt och ha avsatt tid för likabehandling både hos personal och elever. Som en personal belyser:

- “Arbeta med ett ägandeskap av likabehandlingsplanen. Fundera över hur man kan göra den mer levande bland personal och elever i praktiken. Det är önskvärt om diskussioner som baseras på välmående som en förutsättning för måluppfyllelse och inte det omvända fick råda. Mer av kapitel 1 ur läroplanen borde lysa igenom tydligare på vår arbetsplats.”

Mer förslag från personalen hur vi kan bli bättre:

- "Jobba mer med gruppstärkande övningar där alla är med. Faddrar till nyanlända. Placering i klassrummen. De nyanlända och övriga behöver "tvingas" lära känna varandra/jobba ihop/sitta tillsammans. När det gäller studiehandledarnas inkludering så måste de få tillgång till information via dator. De behöver planeringstid tillsammans med lärare/arbetslag, vara med på APT... Ja, allt som personal är med på."
- "Det finns dagar avsatta för trygghetsgruppens arbete. - Dagar/mötespunkter som är stående för skolans likabehandlingsarbete. - ALLA på skolan har ansvar och vet sitt uppdrag kring likabehandlingsarbetet. - Rektorer har en aktiv del i likabehandlingsarbetet med fokus på implementering och ansvarsfördelning. Sätter mötesrutiner och anger vikten att arbetet följs. - Normkritik är en integrerad del i skolans arbete. Ha normkritiska dagar för personal och elever. - Under året ha ständiga analyser och utvärderingar kring vårt likabehandlingsarbete. Inte bara i trygghetsgruppen utan i alla arbetslag."

Några elever nämner att skolan är bra på likabehandlingsarbetet. I djupintervjuerna beskriver elever i årskurs 8 och 9 att miljön och klimatet har blivit trevligare det senaste året. Men det har även kommit med några förslag hur vi kan bli bättre:

- "Uppmärksamma när någon ser lite smått arg eller irriterad ut till och med ledsen ut. Då kan det vara små saker som inte är så mycket som en kränkning men fortfarande en sak man blir riktigt upprörd över. Då brukar man inte våga gå och berätta för en lärare."
- "Att lärarna är ute på rasterna."
- "Något att göra på rasten."
- "Att prata om det gruppvis om bland annat feminism."
- "Att lärare tar tag i det snabbare och inte väntar ung. tre månader innan det blir något möte."
- "Jag tycker att lärarna borde ta mer på allvar kränkningarna som uppstår istället för att göra "anmälan" och sedan glömma bort det. Jag tycker att man borde prata med alla och visa hur konsekvenserna blir när man kränker någon så att dom vet hur mycket en person kan bli påverkad av en liten kommentar eller grej någon gör."
- "Jag tror att det skulle vara bra att gå igenom många saker i klasser, så som att personer med olika sexualiteter faktiskt finns och att personer från andra länder är likadana som alla andra."

Sammanfattning

Vi vet att vi på skolan har många goda exempel där vi arbetar aktivt med likabehandling och har förebyggande och främjande åtgärder, vilket exempelvis märks då elever i de äldre årskurserna uttrycker att det blivit bättre klimat i skolan de senaste åren. Efter kartläggning ser vi dock vissa förbättringsområden för skolan att arbeta med.

Under kartläggningen som gjorts 2016 över hur elever, personal och föräldrar upplever miljön på Apelskolan ser vi ett fortsatt behov av att aktivt arbeta med likabehandlingsfrågor och öka kunskapen kring de olika diskrimineringsgrunderna samt vad som menas med kränkning och sexuella trakasserier. Ökad kunskap hoppas vi kunna resultera i ökad förståelse för varandra. Det är också något eleverna själva önskar. Som en elev har svarat i enkäten

- “Jag tror det skulle vara bra att gå igenom många saker i klasser, såsom att personer med olika sexualiteter faktiskt finns och att personer från andra länder är likadana som alla andra.”

Vi ser också att trots att vi får mer kunskap och försöker arbeta fram bra mottagande av nyanlända så är det där flest elever och även vuxna ser att vi inte lyckas. Att våra nya elever far illa i form av utanförskap och att de blir behandlade olika. Vuxna och barn beskriver hur det förekommer verbala kränkningar i skolan. Det beskrivs även en allmän känsla av segregation gentemot såväl elever som lärare med utländsk bakgrund. Vi ser att det finns en stor vilja men att det upplevs svårt av både personal och elever.

Utifrån enkätsvar och djupintervjuer beskriver elever att det förekommer sexuella trakasserier på Apelskolan. Någon skriver i enkäterna

- “Skriker hora och massa sånt efter en när man går förbi eller gör något den andra personen inte vill”.

Vi behöver som vuxna i skolan vara mycket tydliga i vad som är okej eller ej i sådana här sammanhang. Elever nämner även hur ord som “Bög” eller “ADHD” kan användas som skällsord och svordomar. Något vi tänker skapa en intolerans för olikheter och en otrygghet i att exempelvis våga yttra en annan sexualitet än normen eller vara öppen med en eventuell diagnos. Även här ser vi ett behov av att lyfta ämnet i många olika arenor för att prata om vart gränsen går för vad som är acceptabelt och låta elever tänka tillsammans kring dessa frågor.

Utifrån de svar som kommit in från enkäterna till lärarna upplevs de ha en tydlig kunskap om hur Apelskolans plan för dokumentation vid kränkning ser ut. Det är dock flera som har svarat att de är osäkra på om de gör rätt bedömningar i när det ska anses vara en kränkning. Enligt rutinerna ska mentor och rektor kontaktas då en elev upplever sig utsatt. En allsidig utredning ska göras. En analys ska göras utifrån utredningen. Åtgärder ska sättas in utifrån analysen. Åtgärderna ska följas upp och ärendet ska avslutas. Det är mentors ansvar att se till att processen i ärendet går framåt, och det är rektorns ansvar att hålla huvudmannen underrättad om processen. Vi behöver fortsätta arbeta för att själva processerna i likabehandlingsarbetet skall bli mer

enkla och tydliga. Det behöver finnas arenor där vi använder det kollegiala forumet till att stötta och värdera våra processer.

Förebyggande åtgärder

Namn: **Faddersystem**

Områden som berörs av åtgärden:

Etnisk tillhörighet, kränkande behandling,

Mål och uppföljning:

Att alla nyinflyttade elever ska få ett bra mottagande och därmed motverka utanförskap.

Arbetet kommer att följas upp i nästa års kartläggning via personliga intervjuer.

Åtgärd:

Ett faddersystem ska byggas upp. Där varje ny elev får två faddrar. För att våra faddrar ska ha möjlighet att göra ett bra jobb ska de erbjudas en fadderutbildning som handlar om min roll som fadder. Som fadder kommer du också att handledas på vägen i frågor och situationer som kan uppstå.

Motivera åtgärd:

Vi har upplevt att även om vi har utsett faddrar så har flera av våra nya elever ändå hamnat i ett utanförskap. Vi har också sett att våra faddrar fungerar bra de första dagarna men att de sedan inte riktigt vet hur de ska fortsätta sitt uppdrag.

Ansvarig:

Linnea Svensson, Annika Andersson och Kenth Venöstrand

Datum när det ska vara klart: **170212**

Namn: **Rastvaktsschema**

Områden som berörs av åtgärden:

Kränkande behandling, Sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Att alla elever ska känna sig trygga och att personal kan agera främjande och förebyggande.

Uppföljning ska ske via enkät.

Åtgärd:

Utarbeta ett rastvaktsschema att sätta in vid behov när vi behöver extra personal ute bland eleverna.

Motivera åtgärd:

I perioder upplever elever och personal att det är extra stökigt och att det saknas vuxna ute bland elever. När personal saknas sker fler kränkningar och trakasserier.

Ansvarig:

Bodil Samuelsson

Datum när det ska vara klart: **161101**

Namn: **Lektionsmaterial Likabehandling**

Områden som berörs av åtgärden:

Kränkande behandling, Sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning:

Alla elever ska få kunskap om diskrimineringsgrunderna och vårt likabehandlingsarbete.

Uppföljning ska ske via en enkät.

Åtgärd:

En grupp kommer sättas samman med en pedagog i varje arbetslag. Lektioner som bygger på de sju diskrimineringsgrunderna kommer att sättas samman. Alla pedagoger kommer under mentorstid att gå igenom detta material. På så sätt får alla våra elever likvärdig kunskap om likabehandling. Arbetet kommer att pågå under hela året.

Motivera åtgärd

Många av våra elever saknar kunskap om diskriminering/trakasserier och kränkande behandling.

Ansvarig:

Maja Parck, Malin Bengtsson, Niclas Bengtsson, Nina Emanuelsson

Datum när det ska vara klart: **170116**

Namn: **Normkritiska samtal**

Kränkande behandling, Sexuella trakasserier, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Att på arbetslagsmötet ha en stående tid där arbetslaget diskuterar utifrån diskrimineringsgrunderna sina egna tankar och funderingar. Stående frågeställningar som leder till ett mer jämlikt förhållningssätt gentemot elever och personal.

Åtgärd

Stående tid på arbetslagsmöten där arbetslagen diskuterar diskrimineringsgrunder och dilemman.

Motivera åtgärd

Öka kunskapen kring diskrimineringsgrunderna för personal och elever för att skapa ett mer jämlikt och tryggare klimat på skolan.

Ansvarig:

Bodil Samuelsson

Datum när det ska vara klart: **161101**

Rutiner för akuta situationer

Policy

Personal som bevittnar kränkande eller trakasserande elevagerande eller språkbruk är skyldiga att omedelbart uppmärksamma och tydliggöra för den eller de elever som är närvarande att det inte är ett acceptabelt uppträdande. Samtidigt måste den vuxne försäkra sig om att händelsen inte ledde till att någon upplever sig som utsatt.

Om någon känner sig utsatt ska en utredning omgående inledas. Trakasserier och kränkande behandling ska uppmärksammas och åtgärdas så tidigt som möjligt.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

1. Vänd dig i första hand till elevens mentor om du upplever att ditt barn har blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i skolan. Mentorn ska då lyssna på dig och upplysa dig om hur ärendets process kommer att löpa.
2. Vänd dig till ditt barns mentor om du vill veta hur processen för ditt barn går: vad som har gjorts och vad som kommer att hända härnäst.
3. Vänd dig till rektorn om du upplever att processen inte går framåt. Rektorn ska återkomma med besked till dig om vad som har hänt och vad som kommer att hända härnäst.
4. Om du upplever att processen ändå inte går framåt ska du vända dig till Heléne Malmström på barn- och utbildningsförvaltningen. Heléne Malmström ska återkomma till dig med vad som har hänt och vad som kommer att hända härnäst.
5. I sista hand kan du vända dig till Barn- och elevombudet (BEO).

Specialfall: Om det är någon av personalen som kränker, ska du vända dig till rektorn i första hand. Om rektorn är den som kränker, ska du vända dig till Helén Malmström på barn- och utbildningsförvaltningen i första hand.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1. Den personal som först får kännedom om kränkning eller trakasserier, ska omedelbart dokumentera händelsen och anmäla detta till rektor och inblandade elevers mentorer. **(Anmälan om kännedom)**
2. Mentor, till den elev som upplever sig utsatt för kränkningar eller trakasserier (sedermera *elev som upplever sig som utsatt*), ska skyndsamt ta kontakt med eleven och i och med det inleda en utredning. Elevens berättelse ska dokumenteras. Mentorn, till den elev som upplever sig utsatt, ska ta kontakt med elevens vårdnadshavare. Vårdnadshavaren ska delges elevens berättelse samt informeras om ärendets gång och ansvarsfördelning.
3. Den utsatta elevens berättelse ska vara utgångspunkt för utredningen. Samtliga personer som nämns i utredningen ska höras med enskilda samtal av sina respektive mentorer som också ska ta kontakt med elevens/elevernas vårdnadshavare. Dessa ska delges den berättelse som är utgångspunkt för utredningen, det egna barnets berättelse samt informeras om ärendets gång och ansvarsfördelning. Alla samtal ska dokumenteras. När samtliga inblandade hörts ska utredningen skickas till mentorn för den utsatta eleven.

4. Mentorn till den utsatta eleven ska sedan sammanställa all utredningsdokumentation. Det är också dennes uppgift att skyndsamt kalla till ett åtgärdsmöte med samtliga inblandade mentorer och, om ärendet kräver, eventuell personal med specialkompetens (såsom rektor, kurator, specialpedagog etc.).
5. På åtgärdsrådet ska följande behandlas: En bedömning om det finns anledning att anmäla till polis och/eller socialtjänst. Detta görs av rektor efter diskussion inom elevhälsoteamet. - Beslut om åtgärder - Fastställande av åtgärdernas koppling till diskrimineringsgrunder - Beslut om ansvariga för respektive åtgärd - Fastställande av önskade effekter av respektive åtgärd - Beslut om datum och tid för uppföljning av det som har beslutats.
6. De åtgärder som beslut tas om på åtgärdsrådet ska utgå från utredningen och rikta sig till såväl elever som utsätter som till den elev som blivit utsatt. Beslut och fastställanden på åtgärdsrådet ska dokumenteras. Uppföljningsmöte ska hållas enligt beslut på åtgärdsrådet.
7. På uppföljningsrådet ska följande behandlas: - Avgörande om önskade effekter av insatta åtgärder har uppnåtts eller ej - Beslut om eventuella kompletterande åtgärder - Beslut om ärendet ska avslutas eller ej - Vid ej avslutat ärende: beslut om datum och tid för ny uppföljning. Beslut och fastställanden på uppföljningsrådet ska dokumenteras. Nya uppföljningsmöten ska hållas enligt samma principer som det första uppföljningsrådet.

Skolledningen ansvarar för att alla kränkningsärenden får ett ärendenummer och anmäls till huvudmannen inom 14 dagar från att kränkningen inträffat.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Personal som får vetskap eller bevittnar en kränkning, trakasseri eller diskriminering utförd av annan vuxen mot elev ska omedelbart dokumentera och anmäla detta till skolledningen. **(Anmälan om kännedom)** Naturligtvis ska medarbetare tillrättvisa elever för att kunna upprätthålla ordning och god arbetsmiljö. Det är viktigt att skolledningen i sin utredning tar in alla tillgängliga aspekter för att kunna göra en opartisk bedömning av händelsen. I det fall som utredningen visar att en kränkning förekommit fortsätter utredningen i två parallella spår. Det ena spåret med fokus på eleven och det andra med fokus på medarbetaren. Åtgärder beslutas av skolledningen i samråd med huvudman.

Ansvarsförhållande

Mentor till den elev som upplever sig utsatt:

Mentorn till utsatt elev har huvudansvaret i ett ärende.

- Att samtala med den elev som upplever sig utsatt.
- Att dokumentera samtalet med den utsatta eleven.
- Att vårdnadshavare/god man till den elev som upplever sig utsatt kontaktas och informeras om ärendet.
- Att all utredningsinformation sammanställs.

- Att mentorer till elever som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen, anställda samt den personal som ärendet kräver (t.ex. kurator eller rektor) kallas till åtgärds- och uppföljningsmöten.
- Att beslut på åtgärds- och uppföljningsmöten dokumenteras.
- Att underrätta rektor om när ett ärende avslutas samt om när uppföljningsmöten äger rum.

Mentor till elev som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen ansvarar för:

- Att samtala med den elev som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen.
- Att dokumentera samtalet med den elev som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen.
- Att samtalsdokumentation överlämnas till mentor till den elev som upplever sig utsatt för kränkningar eller trakasserier.
- Att vårdnadshavare till elev som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen kontaktas och informeras om ärendet.
- Att medverka på åtgärds- och uppföljningsmöten.

Anställda som nämns i den berättelse som är utgångspunkt för utredningen ansvarar för:

- Att dokumentera sina iakttagelser.
- Att iakttagelsedokumentation översänds till mentor till den elev som upplever sig utsatt för kränkningar eller trakasserier.
- Att medverka på åtgärds- och uppföljningsmöten.

Rektor ansvarar för:

Rektorn har det yttersta ansvaret i varje ärende.

- Att i oklara fall, avgöra om den anmälan som gjorts innebär ett eller fler ärenden.
- Att ge varje ärende en identitet.
- Att anmäla kännedom om ett ärende till förvaltningen.
- Att förvaltningen kan följa ett ärende samt få information om när ett ärende avslutas.

Vill du veta något mer?

- Skollagens paragraf kring kränkande behandling finns i kap 6.
- Skolverket, www.skolverket.se
- Skolinspektionen, www.skolinspektionen.se/
- Barn och elevombudet, www.skolinspektionen.se/sv/BEO/
- Diskrimineringsombudsmannen, www.do.se

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad via msn av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på Facebook. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.

- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]

- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

lla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen
- "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. DO använder sig av Myndigheten för delaktighets beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]

- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]